

Andrea Sentís Simón

**LA SEXUALITAT DE LES PERSONES AMB DIVERSITAT FUNCIONAL A
L'ESTAT ESPANYOL. L'ASSISTÈNCIA SEXUAL**

TREBALL DE FI DE GRAU

Dirigit per l'Anaïs Latur Subirats

Grau de Treball Social

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Tarragona

2022

**LA SEXUALITAT DE LES PERSONES AMB DIVERSITAT FUNCIONAL A
L'ESTAT ESPANYOL. L'ASSISTÈNCIA SEXUAL**

**THE SEXUALITY OF PEOPLE WITH FUNCTIONAL DIVERSITY IN THE
SPANISH STATE. SEXUAL ASSISTANCE**

Andrea Sentís Simón

Universitat Rovira i Virgili

Resum

Sembla que l'exercici de la sexualitat és per a tot ésser humà, però realment és així? La necessitat de cossos capaços, eficaços i eficients per un sistema capitalista, provoca que aquest exercici no es desenvolupi de manera igualitària, fent que alguns col·lectius es vegin exclosos i obstaculitzats a l'hora d'experimentar-la.

Aquests impediments fan que les persones amb diversitat funcional es vegin privades de l'oportunitat d'explorar la seva sexualitat, tenir relacions sexuals o tenir fills en "igualtat de condicions" que la resta de persones.

A conseqüència, existeix la necessitat i la demanda de facilitar els suports necessaris i crear les condicions favorables amb la finalitat que el col·lectiu pugui sentir-se inclòs en aquesta àrea. Per aquest motiu, neix la figura de l'assistent sexual, com una eina necessària de teràpia sexològica que afavoreix la rehabilitació sexual d'aquestes persones.

En aquest article es reafirma la necessitat de la figura de l'assistent sexual, mitjançant articles científics d'autors especialitzats en l'àmbit. A més, es contrasta la informació obtinguda, tenint en compte l'experiència personal dels individus amb diversitat funcional i la perspectiva de diferents professionals de l'associació Tandem Team, que intervenen en el procés de rehabilitació sexual de la persona.

Paraules clau: diversitat funcional, discapacitat, sexualitat, assistent sexual, necessitat.

Abstract

The exercise of sexuality seems to be for every human being, but is that really the case? The need for bodies capable, effective and efficient by a capitalist system means that this exercise does not develop in an equal way, making some groups excluded and hindered in their experimentation.

These impediments cause people with functional diversity to be deprived of the opportunity to explore their sexuality, have sexual relations, or have children on "equal terms" than other people.

As a result, there is a need and a demand to provide the necessary support and create the favourable conditions so that the public can feel included in this area. For this reason, the figure of the sexual assistant was born, as a necessary tool of sexological therapy that favors the sexual rehabilitation of these people.

This article reaffirms the need for the figure of the sexual assistant, using scientific articles by specialist authors in the field. In addition, the information obtained is contrasted, taking into account the personal experience of individuals with functional diversity and the perspective of different professionals from the Tandem Team Association, who intervene in the process of sexual rehabilitation of the person.

Keywords: functional diversity, disability, sexuality, sexual assistant, need.

INTRODUCCIÓ

La inquietud per investigar aquest tema sorgeix a partir de l'experiència personal amb persones amb diversitat funcional. Des de ben petita, he estat familiaritzada amb aquest col·lectiu, ja que tant membres del meu entorn social com familiar pateixen d'una diversitat funcional. Concretament, el fet de veure que algunes de les meves amistats s'arribaven a qüestionar que les persones amb una diversitat funcional poguessin reproduir-se o sentir plaer sexual em va fer reflexionar de la desinformació i ignorància cap a la sexualitat d'aquest col·lectiu.

Aquesta curiositat va fer que, davant de la falta de normalització al respecte, fes el treball grupal de l'assignatura d'investigació social aplicada amb relació a la vivència del col·lectiu en aquest àmbit. Mitjançant aquest treball vaig descobrir l'existència de la figura de l'assistent sexual, sent una figura desconeguda tant pel col·lectiu com per la resta de societat.

A ple segle XXI, ens trobem davant d'un sistema sociopolític opressor de dominació patriarcal i capacitista, que decreta la condició de diversitat funcional com un "dèficit" o una "no normalitat", interpretada com un aspecte negatiu. De fet, aquest sistema ha desenvolupat un sentiment de culpabilitat lligat a la possessió d'un cos defectuós, desagradable i faltat de bellesa reconegut per la societat (Arnau, S., 2014).

El qüestionament de la capacitat de les persones envaeix el pensament actual i opera com un discurs de poder i de dominació entre els éssers humans. Així mateix, el favoritisme cap a unes capacitats socialment reconegudes com a essencials per damunt d'altres, s'ha utilitzat per justificar la jerarquia de drets i la discriminació cap a altres grups socials.

Davant d'aquest sistema, descobrim persones amb diversitat funcional que es veuen reprimides a l'hora d'explorar la seva sexualitat. Aquesta cohibició possibilita que el col·lectiu s'aferra a idees negatives i destructives quan a la seva condició biològica, les quals acaben perjudicant la seva qualitat de vida.

Per tant, aquest article té l'objectiu de donar veu i normalitzar la necessitat d'una figura que presti suport i acompanyament al col·lectiu a l'hora d'experimentar la seva sexualitat, obstaculitzada per diverses barreres socials.

LA MIRADA SOCIAL CAP A LES PERSONES AMB DIVERSITAT FUNCIONAL

Al llarg de la història han succeït diferents canvis en la manera de concebre la discapacitat i les persones d'aquest col·lectiu. Aquestes concepcions han possibilitat una idea social que ha donat accés a un desenvolupament normatiu determinat en cada moment, que ha afectat o ha millorat diferents drets fonamentals. Així mateix, les formes d'entendre la discapacitat i la seva legislació, han tingut una repercussió cap a les actuacions dutes a terme entorn del col·lectiu i els suports brindats en cada moment (López, J., 2019).

D'aquesta percepció social cap a les persones amb diversitat funcional, podem destacar tres etapes. La primera etapa s'emmarca durant l'edat mitjana, on s'observa que predominava la creença de què el col·lectiu no tenia res a aportar a les necessitats de la comunitat. S'atribuïa a les persones amb discapacitat com a posseïdores d'una vida desgraciada i se sotmetia al col·lectiu a formes d'exclusió com l'eugenèsia, la marginació o l'infanticidi, on l'Estat era l'encarregat de decidir sobre la seva vida o la mort (Palacios, A., 2008, p. 37).

La segona etapa es dona durant el s. XIX, la qual destaca pel canvi de visió cap al col·lectiu a causa de la introducció i expansió del cristianisme, on neix una mirada cap a la misericòrdia i la caritat cristiana. En aquest moment, neixen noves lleis protectores que estableixen normes, però que a la vegada, encara perpetuaven la seva marginació (Immig, C., 2010).

Finalment, en la tercera etapa, cal destacar que la desvinculació progressiva d'aquesta visió social sorgeix a principis del s. XX. A partir d'aquest moment, es passa a una integració i rehabilitació de la persona, i es deixa de creure en causes sobrenaturals i es comença a creure en causes científiques (Puig de la Bellacasa, R., 1990).

Al llarg d'aquesta etapa, es donava més èmfasi al grau de destreses funcionals d'aquella persona per tal d'aconseguir una inserció, i se centrava l'èxit segons fos capaç d'aproximar-se al que era culturalment reconegut com a "normal" per la societat d'aquella època, existint encara mesures excloents (Puig de la Bellacasa, R., 1990).

Durant aquestes etapes s'ha donat un canvi de visió rellevant en la manera de concebre al col·lectiu, però cal destacar que aquests canvis han anat acompanyats de diversos conceptes per fer referència a aquestes persones, els quals també han perpetuat la seva marginació (Ferreira, M. A., 2010).

Aquest fet es pot veure amb molts d'ells que avui dia encara es continuen utilitzant, com per exemple, els termes de "minusvàlid" o "discapacitat". Aquestes designacions consideren a les persones d'un valor inferior al medi, amb un cos catalogat per una falta de capacitats i de menor valia que d'altres, desvinculat d'algunes de les funcionalitats orgàniques considerades universalment presents als cossos capaços (Ferreira, M. A., 2010).

Per entendre aquestes designacions, és necessari profunditzar en la seva definició. Així mateix, l'Organització Mundial de la Salut (OMS), descriu el concepte de "minusvàlid" com una situació desavantatjosa per un individu determinat, que és conseqüència d'una deficiència que el limita o li impedeix desenvolupar una funció considerada "normal" per la societat (Padilla, A., 2010).

Donant èmfasi al concepte de "discapacitat", l'OMS el defineix com la restricció o la falta de capacitat per dur a terme una activitat dins del marge que es considera normal per un ésser humà. D'aquesta manera, el concepte engloba les limitacions funcionals o les restriccions per a realitzar una activitat que resulta d'una deficiència (Padilla, A., 2010).

Tanmateix, aquests termes caracteritzaven d'inferior al col·lectiu i, per tant, es requeria un canvi de conceptualització amb la finalitat d'evitar la seva exclusió. Aquest es dona amb la transició del model rehabilitador cap a un model social, el qual pretén suprimir les nomenclatures negatives que s'han aplicat tradicionalment a les persones amb diversitat funcional i afirmar que el

col·lectiu no es caracteritza per una carència, sinó per una funcionalitat diferent del que es considera usual (Palacios i Romañach, 2006).

Concretament, el model social assumeix que aquesta funcionalitat diversa implica una discriminació causada per un entorn social que la produeix i no per una peculiaritat fisiològica (Palacios i Romañach, 2006).

Davant d'aquesta evolució, el col·lectiu s'ha decidit apropiat sociològicament de nous conceptes per afirmar-se davant les imposicions externes i lluitar contra la seva discriminació. Aleshores, neix el concepte de diversitat funcional, de la mà de l'agrupació ciutadana del *Foro de Vida Independiente y Diversidad* (FVID) i la seva proposta del model de la diversitat, que valora la riquesa de la diversitat humana, amb la idea del canvi de terminologia (Ferreira, M. A., 2010).

Cal considerar que la diversitat funcional s'ha definit de múltiples maneres. Segons Tilman (2001), aquest concepte fa referència al rang i al valor dels caràcters dels organismes que influeixen al funcionament ecològic. Més recentment, Diaz (2007) afirma que el mot incorpora l'abundància relativa dels caràcters com un component clau i el defineix com el tipus, rang i abundància relativa dels caràcters funcionals presents en una comunitat.

Així doncs, el terme reclama la necessitat d'establir una metodologia inclusiva, que reconegui a les persones del col·lectiu tots els drets humans fonamentals que els individus adquireixen pel simple fet de pertànyer a una societat. Aquests drets inclouen la sexualitat que, tot i ser un tabú actual, es considera un garant de la qualitat de vida de les persones que constitueixen la societat (Rodríguez i Ferreira, 2010).

EL COL·LECTIU EXCLÒS DE L'ÀMBIT SEXUAL

Al llarg del temps, les persones amb diversitat funcional han estat privades de satisfer les seves necessitats sexuals a causa d'un imaginari social que ha provocat unes idees estereotipades de la seva sexualitat. Aquestes idees han portat al col·lectiu a experimentar-la des de la intimitat i la privacitat, fet que consegüentment, ha provocat que molts individus renunciessin a la seva vida sexual (Guzmán i Lucas, 2012).

La sexualitat és un procés d'aprenentatge que es desenvolupa al llarg de totes les etapes de la vida, des de la infància fins a la vellesa. Un adequat desenvolupament sexual permet arribar a ser éssers sexualment sans i dignes d'una qualitat de vida, ja que fomenta les relacions interpersonals, l'autoestima, l'afectivitat i les habilitats socials (Campo, M. I., 2003).

D'aquesta manera, segons la jerarquia de les necessitats proposada per Maslow (1991), el desig i la necessitat sexual s'inclouen com una necessitat fisiològica, que és aquella relacionada amb la supervivència de l'individu, és a dir, que l'ésser humà necessita per a sobreviure.

Fent referència a la visió actual de la sexualitat per part de la societat, el seu discurs es caracteritza per la presència del patriarcat i el capacitisme, dos sistemes estructurals de denominació que desequilibren les relacions humanes i generen asimetries de poder. Així mateix, si el patriarcat crea diferències de poder entre homes i dones, el capacitisme ho fa distingint persones amb capacitats considerades útils socialment o persones que no disposen d'aquestes capacitats (Arnau, S., 2016).

Concretament, entre aquest últim grup de persones, se situen les persones amb diversitat funcional, les quals es veuen excloses per part de la societat a l'hora de considerar que no tenen capacitats vàlides i útils, que permetin una producció eficient i eficaç que requereix un sistema capitalista (Arnau, S., 2016).

Des d'aquests discursos, la sexualitat del col·lectiu és percebuda de manera negativa, donat que es tracta d'una sexualitat capacitista que desvalora la discapacitat i valora positivament la integritat corporal, que es compara amb una condició humana de "normalitat" reconeguda socialment (Toboso, M., 2017).

Aquesta percepció provoca afectacions en el benestar personal de les persones amb diversitat funcional i causa una concepció de la sexualitat rodejada de prejudicis, mites i falses creences (Rodríguez i Gutiérrez, 2012).

D'aquesta manera, el principal mite que rodeja la sexualitat de la persona amb discapacitat es relaciona amb un discurs sexual que engloba el capacitisme.

Aquest es fonamenta amb la creença que el fet de posseir un grau adequat de salut física és un factor rellevant per la vida sexual. Es considera que les discapacitats poden interferir amb la conducta sexual, amb la funció reproductiva o amb ambdues, fet que porta a concebre a la persona amb discapacitat com asexual (Salama, 1993).

Tal com afirma Tepper (2000), aquesta concepció es deu a l'absència de plaer sexual que atribueixen a aquests individus, a més que l'exercici de la sexualitat a la nostra societat es pren com un privilegi de la persona blanca, heterosexual, jove i no discapacitada. Per tant, es deixa de banda a les poblacions que han estat marginades al llarg de la història, a les quals no es relaciona amb una sexualitat com a font de plaer, sinó solament com a font de reproducció.

La realitat descrita es creua amb la idea eugènica encara present a la nostra societat, de què certs grups, siguin pobres, rodamons, afrodescendents o persones amb diversitat funcional, tenen l'obligació moral de reduir la mida de les seves famílies. Aquesta prioritza la reproducció de certs sectors amb un major capital social, simbòlic i cultural, que assumeix que les persones que s'han de reproduir són aquelles considerades com a "sanes" (Gordon, 1976, p. 157).

Al respecte, Garvia i Miquel (2009), assenyalen que en el cas de les persones amb discapacitat, la preocupació de la societat cap a la seva sexualitat resideix en tres funcions: la reproductora, la del plaer i l'afectiva-relacional. D'aquestes, la que més preocupa socialment és la funció reproductora sobretot, amb relació a la capacitat per a sostenir adequadament les implicacions físiques i emocionals sorgides durant les etapes de gestació i la posterior criança dels fills.

Pel que fa a les dues funcions restants, s'associen amb sentiments de vergonya, temor, raonament deficient per establir relacions afectives, la dificultat d'expressió de sentiments, entre altres. Aquests sentiments sorgeixen perquè l'educació sexual actual presta més atenció a la part "mecànica", és a dir, a la pràctica sexual com a font de reproducció, per davant de la part del desig o el plaer (Garvia i Miquel, 2009).

Aleshores, la norma social imposada al col·lectiu, que afirma la necessitat d'una tercera persona a l'hora de prendre decisions, pren més rellevància quan es tracta d'una decisió tan personal com la de decidir si tenir fills o no (Valega, C., 2016).

Per aquest motiu, mitjançant el retret social, es fa creure al col·lectiu que s'ha d'evitar la reproducció dels seus fills amb discapacitat, perquè dins d'aquesta societat regida per un sistema capitalista, no es conceben, ni es valoren els cossos diferents que es creu que no poden aportar una producció eficient i eficaç, a diferència dels cossos "normals" (Valega, C., 2016).

Tot i això, les Nacions Unides, a la Convenció Internacional dels drets de les persones amb discapacitat i la seva Protecció Facultativa (2006), reconeix la salut sexual i reproductiva d'aquest grup de persones com un dret. Aquest es té en compte mitjançant l'article 23 "respecte de la llar i de la família", on es reivindica el dret a contraure matrimoni, formar una família i exercir la paternitat/maternitat (Valega, C., 2016).

Llavors, per què si des de les Nacions Unides es reconeix la salut sexual i reproductiva a les persones amb diversitat funcional, la societat continua negant-la? Tal com expressa Ortiz (2017), al llarg del temps la sexologia s'ha sostingut per principis desiguals, binaristes i reproductius, motiu pel qual no s'ha construït des d'un saber facilitador del canvi social igualitari.

La sexologia actual ha estat imposada pel mateix ésser humà i per la cultura en què es desenvolupa. Aquesta ha perpetuat l'exclusió, la discriminació, la incomprensió i la falta de tolerància cap al col·lectiu, i consegüentment, la vulneració dels drets a la salut sexual i reproductiva. Per aquest motiu, en ser persones percebudes com a poc normals, se situen en llocs desavantatjats de la societat i s'exposen a la discriminació, a l'abús, etc. (González i Torices, 2009).

Així doncs, es pretén controlar la seva reproducció pel temor que engendrin "més discapacitats" i, per tant, se'ls nega socialment la possibilitat d'exercir la maternitat o la paternitat i se les considera incapaces per a captar possibles

abusos dels quals poden ser objecte o perquè preval l'opinió de què no han o no estan capacitades per gaudir d'aquests aspectes (González i Torices, 2009).

Tal com adverteix Navarro (2014), les persones amb diversitat funcional no han d'estar privades de l'oportunitat d'experimentar la seva sexualitat i de tenir relacions sexuals o tenir fills, en igualtat de condicions que la resta de persones sense discapacitat. Doncs, s'ha de vetllar per facilitar els suports necessaris i crear les condicions favorables perquè puguin desenvolupar la seva sexualitat (Navarro, S., 2014).

LA DEMANDA I NECESSITAT D'UNA ASSISTÈNCIA SEXUAL

Des de sempre, les persones amb diversitat funcional han requerit una figura que promogué el capacitisme amb suport, però tradicionalment aquesta s'ha centrat en les facetes socioeducatives i sociosanitàries de la persona, sense tenir en compte altres àrees del benestar personal, com l'àrea sexual. Per aquest motiu, neix la figura de l'assistent sexual, amb l'objectiu d'afavorir l'empoderament de la persona amb necessitats de suport generalitzades permanents en l'àmbit sexual (Rance, 2001).

Segons Rafael de Asís (2017), l'assistència sexual es defineix com un suport o una ajuda per a la realització de l'activitat sexual, que implica la intervenció d'un tercer el qual condiona i concreta aquesta activitat. Tanmateix, l'autor diferencia tres tipus d'activitat sexual: l'activitat d'una persona cap al seu propi cos, l'activitat consistent en una relació sexual física entre dues persones i per últim, l'activitat consistent en una relació sexual entre dues persones sense un contacte físic (p. 4).

Tal com expressa Ortiz (2016), aquesta es constitueix com un suport per accedir sexualment al propi cos. De la mateixa manera que aquestes necessiten assistents personals per altres tasques quotidianes que no poden fer per si mateixos, l'assistència sexual pot proporcionar suport abans, durant i/o després de realitzar pràctiques sexuals amb una altra persona.

Les funcions de l'assistent sexual se centren a ajudar a la persona durant les pràctiques sexuals amb d'altres, en tot allò que no es pugui fer sense ajuda.

Aquesta figura arriba a generar plaer en cas que l'individu no pugui fer-ho per si mateix (Arnau, S.,2013, p. 11).

Cal esmentar, que la confusió principal per part de la societat pel que fa a l'assistència sexual és l'equiparació que es fa amb el treball sexual. Al respecte, Sánchez (2014) afirma que la diferència que més destaca és que l'assistent té una formació específica amb titulació quan a discapacitat i sexualitat per a aquelles persones que s'hi vulguin dedicar. Aquesta formació es considera necessària perquè si no, no es podria desenvolupar la tasca de la manera adequada.

Llavors, l'assistent sexual és un suport o una ajuda per a la realització de l'activitat sexual i no s'ha de sol·licitar com una teràpia o com una solució a la inactivitat sexual, sinó que ha d'existir per atendre una necessitat que no es pot satisfer de cap altra manera, tot ajudant a concretar la visió de l'activitat sexual i a garantir l'exercici dels drets sexuals (De Asís, R., 2017).

Al respecte, Soledad Arnau (2013), reafirma la importància de la promoció i el reconeixement dels drets sexuals mitjançant aquesta figura, com una eina humana que té l'objectiu de garantir l'exercici d'aquests. Concretament, esmenta que és un mitjà voluntari per a les persones amb diversitat funcional que referma i preserva el seu consentiment lliure i informat. A més, reconeix que es constitueix com una necessitat bàsica de segon ordre que permet al col·lectiu arribar a gaudir d'una vida independent pel que fa a la seva sexualitat.

Incidint en la garantia i exercici d'aquests drets, segons la Declaració Universal dels Drets sexuals (1997, p.1), són drets humans universals centrats en la llibertat, la dignitat i les igualtats inherents de tots els individus, que tenen en compte la salut com un dret humà fonamental, així com la salut sexual. Per tant, aquests han de ser promoguts, reconeguts i respectats per totes les societats, i s'ha de prestar el suport necessari per a garantir-los.

En aquest sentit, Navarro (2014) manifesta que les lleis i la societat no haurien de discriminar a les persones amb diversitat funcional de les relacions sexuals, el matrimoni i la procreació. En altres termes, com expressa la *Disabled People's International* (Organització Mundial de les Persones amb

Discapacitat), aquestes han de tenir el mateix accés que els altres als mètodes de planificació familiar, així com a informació ben dissenyada i accessible amb relació al sexe i a la sexualitat.

METODOLOGIA

L'objectiu principal d'aquest article científic se centra a profunditzar en la necessitat de la figura de l'assistent sexual, en funció de diferents apartats que demostrin la seva importància.

La metodologia utilitzada ha estat de caràcter qualitatiu. Aquest s'ha desenvolupat mitjançant la recerca i anàlisi de diversos documents, llibres i articles que aborden aquesta qüestió. A més, s'han usat tècniques qualitatives de recollida d'informació com l'entrevista, amb la finalitat de donar veu a aquest tema tan estigmatitzat per la societat.

Per a la realització de les entrevistes es va contactar amb l'associació Tandem Team del municipi de Barcelona, amb la finalitat d'entrevistar a professionals especialitzats en l'àmbit i a persones amb diversitat funcional que esdevenen usuaris dels recursos que ofereixen.

S'han dut a terme quatre entrevistes semiestructurades. En aquestes, s'ha indagat en la història de vida en l'àrea sexual d'una persona amb diversitat funcional, en aquest cas, intel·lectual i física.

També, mitjançant dues entrevistes, s'ha profunditzat en la perspectiva de dos professionals pertanyents a l'associació Tandem Team, concretament, el cofundador d'aquesta i la professional en sexologia referent. I per últim, amb una altra entrevista s'ha indagat en la vivència personal de la figura d'un assistent sexual femenina.

LA INVISIBILITAT DE LA SEXUALITAT DES DE LA FAMÍLIA I EL TREBALL SEXUAL

Diversos autors fan una aproximació al sistema familiar com un dels principals factors que provoca que les persones amb diversitat funcional sofreixin múltiples vulneracions. Polaco i Martín (2017) comenten que, en nombroses ocasions, el sistema familiar desenvolupa pràctiques de qüestionament de la capacitat dels seus fills i de l'impediment de l'exercici ple de la salut sexual i reproductiva.

Els autors manifesten que aquest fet es deu a causa d'uns coneixements limitats i una carència d'informació al respecte que provoca que es transmetin uns determinats valors, principis i creences als fills (Polaco i Martín, 2017). Aquest argument es corrobora per part del cofundador de l'associació Tandem Team, el qual diu que el sistema familiar de molt usuaris reproduceix aquesta manca d'informació amb una sèrie de mites cap a la sexualitat dels seus fills.

El cofundador expressa que aquests mites impedeixen que els progenitors ajudin de manera adequada als seus fills pel que fa al seu desenvolupament sexo-afectiu. A més, comenta que moltes famílies no conceben que els seus fills puguin tenir relacions afectivo-sexuals i els associen amb l'asexualitat.

Al respecte, la persona entrevistada manifesta que aquestes idees preconcebudes cap a la sexualitat de les persones amb diversitat funcional, es transmeten de famílies a fills i provoquen que els usuaris del col·lectiu s'hi aferrin com si fossin certes. Per aquest motiu, el cofundador expressa que moltes d'aquestes persones arriben a considerar que no són dignes de desenvolupar la seva sexualitat, que no poden tenir orgasmes o que, fins i tot, no són prou atractives per experimentar en aquest àmbit.

Tal com diuen Bermejo i Verdugo (1993, com es va citar per Escalera i Iniesta, 2004), aquestes creences en l'entorn familiar provoquen una tensió important en els seus fills amb diversitat funcional, ja que no poden expressar-se sexualment amb llibertat. Alhora, aquest fet comporta una sèrie de dificultats tant en l'àmbit individual com de les relacions amb els altres, que porta al

col·lectiu a experimentar la seva sexualitat des de la intimitat i la privacitat, mitjançant diferents vies.

A l'entrevista que es va realitzar amb l'usuari que pateix diversitat funcional s'afirmen aquestes dificultats perquè comenta que la relació que manté amb la seva família és inexistente des de fa molts anys. També esmenta que davant la impossibilitat que els seus pares compreguessin la curiositat del seu fill en explorar la seva sexualitat, va decidir marxar del seu domicili quan tenia setze anys.

La persona entrevistada diu que va decidir escollir la seva llibertat, amb l'objectiu de ser autònom i prendre les seves pròpies decisions en tots els aspectes de la seva vida, ja que vivint amb la seva família no era feliç. A més, expressa que els seus amics sempre havien estat el seu suport principal en tots els aspectes, però cal destacar, que també a l'hora de rebre informació i educació en termes de sexualitat.

Durant l'entrevista l'usuari diu que la curiositat que ell tenia i manifestava a les seves amistats en endinsar-se al món de la sexualitat va fer que el seu primer sou es destinés a un servei de prostitució. Davant la impossibilitat per experimentar, juntament amb la companyia dels seus amics, va decidir anar a un prostíbul amb la finalitat de satisfer les seves necessitats sexuals mitjançant els serveis d'una treballadora sexual.

Al respecte, com comenta Jones (2012), el treball sexual no es tracta d'una bona opció per obtenir una vida sexual plena. Rarament, les treballadores sexuals tenen els coneixements necessaris per saber actuar davant les especificitats de les persones amb alguna discapacitat, sense saber les necessitats sexuals d'aquestes, ni com satisfer-les.

Aquest fet es confirma per part de l'usuari entrevistat, qui comenta que quan ha sol·licitat el servei, les treballadores sexuals no mostren la voluntat de prestar un acompanyament. Segons ell, no ho volen fer pel costum d'intervenir amb cossos socialment normalitzats o per la invisibilitat de la seva sexualitat.

A més, expressa que en algunes ocasions ha pagat el servei prèviament i finalment, no s'han satisfet les seves necessitats, fet que diu haver afectat el seu benestar emocional, fent-lo sentir inferior i exclòs de l'àmbit sexual.

LA NECESSITAT DE SUPORT PER A UN BON DESENVOLUPAMENT SEXUAL

Actualment, com comenten Hermsillo i Martínez (2020), tot i tenir accés immediat a informació científica per diversos medis, la sexualitat continua sent un tabú en la nostra societat. Els prejudicis i els estereotips del tema obstaculitzen una educació pertinent i provoquen una desinformació amb relació a la salut sexual i reproductiva, sobretot a les persones amb diversitat funcional.

Els autors expressen que un bon desenvolupament sexual repercuteix al benestar físic, emocional i social de la persona, i si aquest no es dona, es poden donar greus afectacions en la seva esfera personal (Hermsillo i Martínez, 2020). Tanmateix, així ho manifesta el cofundador de l'associació Tandem Team, el qual considera que el desenvolupament de la sexualitat de les persones amb diversitat funcional és imprescindible, independentment de què tinguin o no necessitats sexuals.

A més, el cofundador afirma que un dels mites que afecten aquest desenvolupament és el de relacionar la sexualitat amb una necessitat coital o una relació genital, que és una pràctica sexual que segons la condició fisiològica de la persona, es pot desenvolupar o no. Fet que també afirma Míguez (2020), qui diu que el discurs de la sexualitat s'allunya d'aquesta com un espai d'autoestima, de llibertat i de gaudi, i que es redueix a una relació coital causada per lògiques d'eficàcia i eficiència pròpies del capitalisme modern, patriarcal i heteronormatiu.

Davant d'aquests discursos, el col·lectiu no percep una educació sexual adaptada a la seva condició fisiològica, fet que acaba perjudicant el seu benestar personal. Així ho confirma la sexòloga de Tandem Team, que comenta que hi ha molts usuaris que arriben frustrats perquè no els hi funciona

el model coitocentrista i finalista, entre altres motius, com una baixa autoestima, un sentiment d'inseguretat, etc.

En l'entrevista amb la sexòloga, es reitera que aquest fet afirma la necessitat d'un procés d'acompanyament íntim i eròtic per aquelles persones amb diversitat funcional que no han rebut una educació sexual adient. A més, remarca que és necessària la formació en aquelles persones que presenten un acompanyament sexual, per tal de validar totes les peculiaritats dels usuaris.

Així mateix, Torices (2007) es reafirma en aquest aspecte i diu que es requereix un procés de tractament i de valoració dut a terme per professionals especialitzats, anomenat, el procés de rehabilitació sexual. En aquest, cada membre de l'equip ha de tenir coneixement de què l'altre fa, perquè en un moment determinat pugui ajudar a arribar a la recuperació eficient i efectiva de la salut global de la persona amb discapacitat.

D'aquesta manera, com diu l'autora, el professional acompanyant evitaria el sorgiment d'afectacions a nivell social i psicològic que pot provocar la carència de satisfacció en aquest àmbit (Torices, I., 2007). En aquesta afirmació s'adhereix la sexòloga de l'associació.

ELS BENEFICIS DE LA INTERVENCIÓ DE LA FIGURA DE L'ASSISTENT SEXUAL

Com expressa Campo (2003), la figura de l'assistent sexual pot comportar múltiples beneficis per al benestar personal de la persona amb diversitat funcional. L'autora comenta que com a éssers sexuats, les relacions afectives i sexuals són importants per la vida de qualsevol individu, ja que un adequat desenvolupament sexual implica el foment de les relacions interpersonals, l'autoestima, l'afectivitat i les habilitats socials.

L'assistent sexual de l'associació corrobora aquests beneficis, i diu que el procés d'acompanyament fa que la persona s'enriqueixi bastant pel que fa al coneixement de les seves pròpies emocions, del seu propi cos, de la reconstrucció de l'autoestima, entre altres aspectes.

Aquesta comenta que molt usuaris arriben amb la demanda de poder conèixer i explorar la sexualitat més enllà del que els hi han ensenyat. A la vegada, aquests se senten protagonistes d'un procés en el qual poden aportar nous coneixements d'interès de l'acompanyant, generant un benefici recíproc.

A més, expressa que l'usuari, en conèixer a altres persones amb les quals poder gaudir d'espais d'intimitat i escolta, se sent protagonista d'un procés on ell també pot aportar beneficis a la persona que l'acompanya.

Llavors, com diu l'assistent sexual de l'associació, la persona amb diversitat funcional veu que també pot enriquir per si mateixa els coneixements del seu companyant i alhora, aportar beneficis en una relació de suport mutu. Aquest rol provoca canvis beneficiosos en la percepció de la pròpia persona i en la seva personalitat, i augmenta considerablement la seva autoestima.

Així mateix, aquesta diu que amb la finalitat de viure en una societat més inclusiva, és justa la mirada de les relacions horitzontals, on tant la persona que companya, com la que és companyada, poden sentir que es dona una trobada que els fa créixer com a persones. Per aquest motiu, la professional esmenta que en l'associació es prefereix parlar d'acompanyament íntim i eròtic, i no d'assistència sexual, ja que no presten un servei cap a una persona, sinó que ambdues s'enriqueixen recíprocament

Aquest fet es confirma per Vélez (2006), qui diu que es dona una vida digna en la persona amb diversitat funcional quan existeixen condicions per a l'exercici d'una sexualitat responsable i lliure, que permet a la persona la presa de decisions de manera autònoma. L'autora comenta que el fet de veure que l'acompanyant també es beneficia de la relació establerta, fa que neixin canvis positius en la seva identitat individual i les relacions interpersonals, fins al seu projecte de vida, entre altres.

Tanmateix, com diu l'autora un desenvolupament lliure de la sexualitat, ha d'oferir a la persona discapacitada els elements físics i psicològics necessaris perquè entengui i accepti la seva situació i el seu estat (Vélez, P., 2006).

Aquest fet s'afirma per part de l'assistent sexual que expressa que la seva intervenció ha de facilitar l'accés a l'expressió eròtica, tant individual, com

compartida, de la persona, a la qual té dificultats per accedir a causa de la seva condició o biografia personal.

CONCLUSIONS

Tenint en compte els resultats obtinguts a partir de les entrevistes, arribem a la conclusió que la figura de l'assistent sexual és necessària perquè les persones amb diversitat funcional puguin desenvolupar-se sexualment de la manera adequada, davant dels impediments socials amb què es troben.

Per una banda, centrant-se en les entrevistes dutes a terme a l'associació Tandem Team, s'han comprovat tres aspectes. El sistema familiar és un dels factors principals que determinen el desenvolupament sexual de la persona amb diversitat funcional. A més, el temor que aquest sistema provoca a l'hora de jutjar al col·lectiu, fa que recorrin a la prostitució, com la via més freqüent per poder experimentar la sexualitat des de l'àmbit privat i sense ser jutjats pel seu entorn.

S'ha afirmat que rebre una educació sexual integral i en termes d'igualtat és fonamental per a un bon desenvolupament sexual, i que per a fer-ho es necessita un procés d'intervenció que possibiliti una rehabilitació sexual eficient, de la mà d'un professional especialitzat, com ho és, un assistent sexual.

També, s'ha apreciat que la intervenció de l'assistent sexual aporta múltiples beneficis als usuaris i augmenta aspectes com l'autoestima i seguretat en si mateixos. A la vegada, aquesta figura possibilita que el col·lectiu se senti inclòs en una societat en la qual sempre s'ha sentit inferior i permet que se sentin protagonistes d'un procés de creixement personal mutu.

D'altra banda, s'ha vist que la sexualitat de les persones amb diversitat funcional continua sent una qüestió que manca de visibilitat i normalitat per diferents factors. Alhora, com s'ha pogut observar, han nascut una sèrie d'estigmes i prejudicis al respecte els quals han afectat el benestar personal de les persones pertanyents al col·lectiu.

Tot i això, actualment el col·lectiu lluita per trencar amb aquestes idees preconcebudes entorn la seva sexualitat i normalitzar la necessitat i l'existència de la figura de l'assistent sexual. Un bon exemple d'aquesta reivindicació, és un dels documentals més coneguts a nivell nacional, elaborat pel realitzador Raúl de la Morena i per l'activista del moviment de vida independent, Antonio Centeno, que s'anomena "*Yes, we fuck!*", mitjançant el qual es vol donar importància i reivindicar la sexualitat de les persones amb diversitat funcional (Padrón, M., 3 de desembre de 2015).

Més enllà del sexe, el documental vol mostrar que pot aportar la realitat de la diversitat funcional a la sexualitat humana, a través de diverses vivències personals que expressen la lluita per la independència personal i el sentit ampli de la bellesa. Es tracta d'un projecte on la gent participa, dialoga, i sobretot, es qüestiona.

A nivell estatal, l'associació Tandem Team és l'única entitat que presta assessorament i formació per al desenvolupament satisfactori de la sexualitat a persones amb diversitat funcional. Aquesta ofereix un recurs de sexualitat integral que inclou la figura de l'assistent sexual, concretament, amb el recurs d'acompanyament íntim i/o eròtic.

Per tant, com podem veure, tot i la lluita i la reivindicació constant, és cert que la sexualitat de les persones amb diversitat funcional avui dia encara esdevé un tabú per la societat, que requereix més normalització i visibilitat.

BIBLIOGRAFIA

Torices Rodarte I. (2007). La Sexualidad y la discapacidad física. Alcalá de Guadaíra: MAD; (41-57).

WEBGRAFIA

Alonso Sánchez, J. F., i Muyor Rodríguez, J. (2020). asistencia sexual y diversidad funcional. Representaciones a través del discurso de profesionales de la sexología. *Revista de Pensamiento e Investigación Social*, 20(3), 1-19. *Athenea Digital* [Arxiu PDF]. [file:///C:/Users/Andrea/Downloads/375333-Texto%20del%20art%C3%ADculo-541733-1-10-20201023%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Andrea/Downloads/375333-Texto%20del%20art%C3%ADculo-541733-1-10-20201023%20(2).pdf)

Campo, M. I. (2003). Aspectos de las relaciones afectivas y sexuales en personas con discapacidad intelectual. *Informació Psicológica*, (83), 15-19. <https://www.informaciopsicologica.info/revista/article/view/361>

Castro Molina, F. J. (2018). Abraham Maslow, las necesidades humanas y su relación con los cuidadores profesionales [Arxiu PDF]. https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/85314/1/CultCuid_52-102-108.pdf

Centeno, A., i Morena, R. (2015). Yes, We Fuck! Vimeo. <https://vimeo.com/123177395>

Chipoco, C. V. (2016). Barreras que enfrentan las personas en situación de discapacidad en el ejercicio de su sexualidad y autodeterminación reproductiva. *La manzana de la discordia*, 11(2), 7-20. https://manzanadiscordia.univalle.edu.co/index.php/la_manzana_de_la_discordia/article/view/1620

Díaz Rodríguez, I. M. (2017). *Construcción de la salud sexual y análisis de su influencia en la calidad de vida y prevención de abusos sexuales en personas adultas con discapacidad intelectual* (Tesi doctoral, Universitat de Valencia). <https://roderic.uv.es/handle/10550/60078>

Escalera, C., i Iniesta, J. (2004). Intimidad, privacidad y salud sexual de las personas con discapacidad intelectual: un enfoque desde la

institución. *Informació psicológica*, 85-86, 60-70.
<https://www.informaciopsicologica.info/revista/article/view/334/283>

Ferreira, M. A. (2010). De la minus-valía a la diversidad funcional: un nuevo marco teórico-metodológico. *Política y sociedad*, 47(1), 45-65. Universitat Complutense de Madrid.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3344607>

Gallego, V. M. (2012). Actores sociales y desarrollo de la Ley de Dependencia en España. *Revista Internacional de Sociología*, 70(2), 375-398.
<https://revintsociologia.revistas.csic.es/index.php/revintsociologia/article/view/428>

Gallermí, L. C. (2005). La sexualitat de l'adolescent amb discapacitat física. *Suports: revista catalana d'educació especial i atenció a la diversitat*, 9(2), 67-72 [Arxiu PDF]. <file:///C:/Users/Andrea/Downloads/102215-Text%20de%20l'article-142104-1-10-20080818.pdf>

Garvía, B. I Miquel, M. J. (2009). Relaciones afectivas y sexualidad en personas con síndrome de Down. *Revista Down España*, 43, 5-45 [Arxiu PDF].
https://www.sindromedown.net/wp-content/uploads/2014/09/87L_relaciones.pdf

López Bastías, J. L. (2019). La conceptualización de la discapacidad a través de la historia: una mirada a través de la evolución normativa. *Revista de la Facultat de Dret de Mèxic*, 69(273-2), 835-856.
https://www.researchgate.net/publication/331461047_La_conceptualizacion_de_la_discapacidad_a_traves_de_la_historia_una_mirada_a_traves_de_la_evolucion_normativa

Martín-López, B., González, J. A., Díaz, S., Castro, I., i García-Llorente, M. (2007). Biodiversidad y bienestar humano: el papel de la diversidad funcional. *Revista Ecosistemas*, 16(3), 1-12.
<http://revistaecosistemas.net/index.php/ecosistemas/article/view/94>

Míguez, M. N. (2020). Mirar con otros ojos: sexualidad y discapacidad. *Revista Salud Mental y Comunidad*, 7(8), 85-90 [Arxiu PDF].
<https://www.researchgate.net/profile/Maria->

[Miguez/publication/343604959_Mirar_con_otros_ojos_sexualidad_y_discapacidad/links/5f33e35aa6fdcccc43c251be/Mirar-con-otros-ojos-sexualidad-y-discapacidad.pdf](https://miguez/publication/343604959_Mirar_con_otros_ojos_sexualidad_y_discapacidad/links/5f33e35aa6fdcccc43c251be/Mirar-con-otros-ojos-sexualidad-y-discapacidad.pdf)

Mogollón, M. E. (2014). *Cuerpos diferentes. Sexualidad y reproducción en mujeres con discapacidad*. 1-12. Universitat Peruana Cayetano Heredia. <http://repositoriocdpd.net:8080/handle/123456789/393>

Navarro Casado, S. (2015). *El asistente sexual para personas con discapacidad, ¿una figura alegal?*. 1-13. Universitat de Barcelona <http://repositoriocdpd.net:8080/handle/123456789/735>

Ortiz, A. C. (2020). Una aproximación a la bioética de la diversidad funcional desde el deseo. *Atlántida. Revista Canaria de Ciencias Sociales*, (11), 29-49. <https://www.ull.es/revistas/index.php/atlantida/article/view/1898/1377>

Padilla, A. (2010). Discapacidad: contexto, concepto y modelos. *International law, Revista Colombiana de Dret Internacional*, (16), 381-414. http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_arttext&pid=s1692-81562010000100012

Palacios, A., i Romañach, J. (2020). El modelo de la diversidad: una nueva visión de la bioética desde la perspectiva de las personas con diversidad funcional (discapacidad). *Intersticios. Revista Sociológica de pensamiento crítico*, 14(2/1), 43-54. <https://intersticios.es/article/view/20493>

Polanco Valenzuela, M., i Martín Ayala, J. L. (2017). Conocimientos, actitudes y prácticas de familias de adolescentes con discapacidad cognitiva en sexualidad y afectividad. *Diversitas: perspectivas en psicología*, 13(2), 187-199. http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1794-99982017000200187

Ripollés, M. S. A. (2018). ¿Sexualidad en la diversidad o diversidad en la sexualidad? Nuevos retos para una nueva cultura sexual. *Journal of Feminist, Gender and Women Studies, Revista de la Universitat Autònoma de Madrid*, (7), 27-36. <https://doi.org/10.15366/jfgws2018.7.003>

Rodríguez Díaz, S., i Vázquez Ferreira, M. Á. (2010). Diversidad funcional: Sobre lo normal y lo patológico en torno a la condición social de la discapacidad. *Cuadernos de Relaciones Laborales*, 28(1), 151-172. Universitat Complutense de Madrid. <https://eprints.ucm.es/id/eprint/35235/>

Rodríguez, B. T., i Gutiérrez, C. G. (2012). Enfermedad crónica, calidad de vida y sexualidad. *Investigaciones Medicoquirúrgicas*, 2(2), 1-6. <http://www.revcimeq.sld.cu/index.php/imq/article/view/49>

Roig, R. D. A. (2017). ¿ Es la asistencia sexual un derecho?. *Revista Española de Discapacidad*, 5(2), 7-18. Universitat Carlos III de Madrid. <https://www.cedd.net/redis/index.php/redis/article/view/368>

Tandem Team (2022). <https://www.tandemteambcn.com/>

Toboso Martín, Mario (2017). "Capacitismo", en R. Lucas Platero, María Rosón y Esther Ortega (eds.): *Barbarismos queer y otras esdrújulas*. Barcelona. Ed. Bellaterra. 2017. 73-81 [Arxiu PDF]. https://digital.csic.es/bitstream/10261/153307/1/2017_Capacitismo_Cap_Barbarismos%20queer.pdf

Vélez, P., (2006). La sexualidad en la discapacidad funcional. *Revista ciencia y cuidado*, 3(3), 156-162. Universitat de la Rioja. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2533996>

JUSTIFICACIÓ DE LA REVISTA

La revista que he escollit per publicar aquest article és *la Revista de Treball Social*, que és una revista especialitzada que es publica des de l'any 1960 amb periodicitat quadrimestral.

Aquesta és oberta i dirigida especialment, als treballadors i les treballadores socials de l'àmbit professional i acadèmic que desitgin presentar articles originals amb relació al treball social, les polítiques socials i els serveis de benestar social.

La revista està interessada a publicar articles que difonguin les experiències professionals i el coneixement científic generat a partir de la pràctica i la investigació amb treball social. A més, vol que els articles publicats promoguin l'anàlisi crítica de la realitat social i les polítiques socials i que contribueixin al desenvolupament professional dels treballadors i treballadores socials.

Després de la recerca i la comparació amb diferents revistes, he decidit escollir aquesta perquè considero que s'adequa a la publicació del meu article científic de "la sexualitat de les persones amb diversitat funcional a l'estat espanyol. L'assistència sexual".

Així doncs, l'article tracta temes propis de l'àmbit social, complint amb l'objectiu de potenciar la investigació en el camp del Treball social com indica la mateixa revista.